

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Shemot

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

ד רתסא תלגמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8818

דְּחֹפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְהָדָת
 נִתְּנָה בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ
 וְהָמֵן יָשְׁבוּ לְשִׁתּוֹת וְהָעִיר שׁוֹשַׁן
 נְבֹכָה: ס ד (א) וּמְרַדְכִי
 יָדַע אֶת-כָּל-אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע
 מְרַדְכִי אֶת-בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שָׂק
 וַאֲפֹר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק
 וַעֲקָה גְדוֹלָה וּמְרָה: (ב) וַיָּבֹאוּ
 עַד לְפָנֵי שַׁעַר-הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לָבוֹא

רען קעניגליכען - בעפעלהען
 איילענדס אבנעשיקט, אונד
 דיעועם עדיקט דארויף אין
 דער רעזידענץ שושן אויסגע-
 געבען. דער קעניג אונד, המן
 זאסען נון אונד צעכטען אינ-
 דעם דיא גאנצע שטאדט אין
 גראסער בעשטירצונג וואר.
 ד(א) אלז מרדכי ערפוהר, וואס
 פארגעגאנגען, צעררים ער
 זיינע קליידער, היללטע זיך
 אין זאק אונד אשע, נינג הינוס
 מיטטען אין דיא שטאדט, אונד
 שריע לויט אונד יעממערליך.
 (ב) וז קאם ער ביו פאר דיא
 פארטע דעם קעניגליכען
 שלאססעם; דען היניין קאנג-
 טע

אל

ר ש י

(טו) והדת נתנה בשושן. מקום שהיה המלך שם ניתן החוק בו ביום להיות עמידים ליום י"ג
 למשך חדר. לכך: והעיר שושן נבוכה. היהודים שנה:
 ד (א) ומרדכי ידע. בעל המלום אמר לו שהסכימו העליונים לכך לפי שהשתחוו לכלם בימי
 נבוכדנצר ושנהנו מסעודת אשורוש: (ב) כי אין לבוא. אין דרך ארץ לבוא אל שער המלך
 בלבוש

ב א ו ר

להולך אגרות ודתי המלך ממקום למקום ואינם רלים כרגלם רק רוכבים על הסוסים מהר
 ומיש, ונקרא בל' פרסי (תנגדחתם), וכן הוא בלשון יוני, ובלשון כרפת (עסטאפעט, קוריר) ובל"א
 (חייבאטען): דחופים, בדמות דחופים במהירות, (ראב"ע), ואמר קד מן מבירא שמתחלה
 מהר את הרלים ללאת ואח"כ נתנה הדת בשושן, כדי שלא ישתדלו היהודים אשר בה לבטל
 הנזירה לכל הפחות מאשר המדינות: בדבר המלך, עם הכתבים שכתובם דבר המלך, וי"מ
 בדבר כמו על דבר המלך פי' שהמלך לזה שימהרו כפי יכולתם, ויתורגם לפ"ו בל"א (אויף בעי
 פיהו דעם קעניגס), ויותר נכון שהיה כל זה פעולת המן, וכמו שזכרנו לעיל: והמלך והמן
 ישבו לשחוח, שמתים בפעולתם, זה במה שעשה טוב לארצו כפי דמיונו, וזה בעבור נקמתו:
 נבוכה, עבר מנפעל מנ"ע ענינו בלבוש כאלם שהשתבש ולא ידע מה לעשות (ראב"ע), ורש"י
 כתב היהודים שנה ואין לריך לזה, כי יתכן גם העמים האחרים היו נבוכים כי לא ידעו טעם
 וסנה לדת הזאת, שהיתה שלא כדת, ואם מאר ייטב בעיני הנסיל הזה להמית מהם יהיה
 מה שיהיה, או במה שיהיה, מי או מה ימנעוהו מזה, ואולי היה גם ליהודים אלהבים רבים
 בשושן מעמי הארץ:

ד (א) ומרדכי ידע, ב' הווי"ן מצברים בזמן כאשר ידע קרע את בגדיו וגו', ויש עוד לפרש
 ההמשך בזה, אשר שאמר והעיר שושן נבוכה כמו שזכרנו, שלא ידעו לתת טעם וזכה
 לנזירה הזאת, אמר אבל מרדכי ידע מיד שזא מזמת השנאה, בעבור שלא כרע להמן, ולכן
 קרע את בגדיו על סגב לעמו סכנה גדולה הזאת, ויתורגם ח"כ בל"א (מרדכי מערקטע וואהז
 וואס פארגינג, דערופ וגו'): וילבש שק ואשר, לפי הנגינה המפסקת במלת שק לא יוסב
 הפעל על ואפר, לפי שלא שייך בו ענין לבשה, אלא יוסב לפ"ו פעל העשי' כאשר, והנכון

תרגום אשכנזי

טע ער אין איינעם זאקע גע-
היללט ניכט קאממען. (ג) זא
וואר אויך אין אללען לענדערן
וואהינדער בעעהל דעם קע-
ניגם אונד זיין געזעטץ געלאנג-
טע, גראסעס טרויערן אינטער
דען יהודים, פאסטען וויינען
אונד וועהקלאנגען. זעקקע אונד
זשע ווארען דיא פאלסטער
דער פארנעהמען. (ד) אסתרס
קאממען פרויען אונד
איהרע דיענער קאמען אונד
ערצעהלטען עס איהר, דא ער-
שראק דיא קעניגין העפטיג,
אונד שיקטע זאגלייך קליי-
דונגסשטיקקע, ויא דעם מרדכי
זנצולעגען, אונד איהם זיינען
זאק זאכצונעהמען, ער וואלל-
טע זאכער ניכטס זאנעהמען.
(ה) דא ליעם אסתר דען התך
רופען, (איינער פאן דען פער-
שניטטענען דעם קעניגס, דען
ער איהר צור בעדיענונג גע-
געכען) אונד זאב איהם דען
אויפטראג, זיך בייא מרדכי צו

מגלת אסתר ד

אל-שער המלך בלבוש שק:
(ג) ובכל-מדינה ומדינה מקום
אשר דבר-המלך ודתו מגיע
אבל גדול ליהודים וצום ובכי
ומספר שק ואפר יציע לרבים:
(ד) ותבואינה גערות אסתר
וסריסיה ויגידו לה ותתחלחל
המלכה מאד ותשלח בגדים
להלביש את-מרדכי ול הסיר
שקו מעליו ולא קבל: (ה) ותקרא
אסתר להתך מפריסי המלך
אשר העמיד לפניה ותצוהו על-
מרדכי לדעת מה-זה ועל-מה-
זה: (ו) ויצא התך אל-מרדכי

אל יתיר י

ערקונדיגען, וואס דיעזעס ווארע, זאונד ווארעם עס ווארע? (ו) אונד התך גינג דינויים צו

רש"י

בלבוש שק: (ג) דבר המלך ודתו. בשאלותים נושאי הספרים עובדים שם נתנה הדח בעיר: פרשת

באור

שענין לבישה דכאן אינו אלא ענין עטוף, וכ"ה מתורגם: (ג) ובכל מדינה ומדינה וגו', הכתוב
הזה מפסיק בענין ולכן דינו כמאמר מוסגר: אשר דבר המלך ודתו, להשמיד היהודים, וטעם
מקום וגו' בכל מקום שהגיע מיד נתפרסם והי' אצל גדול ליהודים, ויש גם לפרשו מקום אשר
דבר המלכות אשורוש וגזרת חקותיו מגיע שם, כלומר עד אשר ידו וממשלתו מגעת, ויתורגם
לפ"ו בל"א (זא ווייט דיא באטהעמסיגקייט דעם קעניגס אונד דיא געוואלט זיינער געזעטלע
רייכטע): יציע, הי"ד שרש ביי"ד אשר ילד לו מכנין הכבד שלא נקרא שם פועלו (הראש"ע) והטעם
למשנב: לרבים, לגדולים, כלומר המצויים בעם לבשו שק, והקמץ שחתת הלמ"ד לחסרון ה"א
הידיעה מוכיח כזה הפירוט, וכן תרגמתי: (ד) ותתחלחל, שרשו מול וכפלה הפ"א והלמ"ד,
וגם השם ממנו נמלא כזה האופן ותלחלה בכל מתנים (יחוס ב'): והשלח בגדים, קשנה אולי
שללוהו שוללים, זכאשר שמעה שלא רכה לקבל אז ידעה כי זה על אצל גדול ולער חזק ושלמה
התך לחקור ממנו על מה זה (מדברי הרלב"ג) ואין לספק שכל זה הי' בסתרה: קבל, ענינו לקיחה,
והטעם על הבגדים, או שהוא מוסב על להסיר את שקו מעליו, וטעם לא קבל לא שמע
אליהם: (ה) על מרדכי, בעבור מרדכי, והנפל מה זה ועל מה זה כפי מנהג ה' ולחות
המליכה

אֶל־רְחוֹב־הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־
הַמֶּלֶךְ: (ו) וַיִּגְד־לוֹ מֶרְדֵּכִי אֶת־
כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת ׀ פְּרִשְׁתֵּי
הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמֵן לִשְׂקוֹל־
עַל־גְּנוּזֵי־הַמֶּלֶךְ בִּיהוּדִיִּים לְאֲבָדָם:
(ז) וְאֵת־פְּתֻשָׁנוֹן כְּתֹב־הִדַּת אֲשֶׁר־
נָתַן בְּשׁוֹשָׁן לְהַשְׁמִידָם נָתַן לֹו
לְהַרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ
וּלְצִוּוֹת עָלֶיהָ לְבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ
לְהַתְחַנֵּן־לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל־
עַמָּהּ: (ח) וַיִּבֹא־הִתְךָ וַיִּגְד־לְאֶסְתֵּר
אֶת־דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי: (ט) וְהָאִמֶּר
אֶסְתֵּר לְהִתְךָ וְהִצִּיחֵהוּ אֶל־
מֶרְדֵּכִי: (י) כָּל־עַבְדֵי־הַמֶּלֶךְ
וְעַם־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר

מרדכי אויף דען גראַסען
פלאַטץ פֿאַר דעם שלאַסטהאַָ
רע. (ז) דאָ ערצעהלטע איהם
מרדכי אַללעס, וואָס איהם
ווידערפֿאַהרען, אויך פֿאַן דער
כעשטיממען סומאַ געל־
דעס, דיא המן פֿיר דיא אויס־
ראַטטונג דער יהודים אין
דיא קעניגליכע שאַטצקאַמ־
ד מער צו ליעפֿערן פֿערשפּראַָ
כֿען. (ח) גאַב איהם אויך דיא
אַכשריפֿט פֿאַן דעם עריקט צו
איהרער פֿערטילגונג, דיא אין
שושן אויסגעטהיילט וואָרדען
אום עם אסתר צו צייגען, אונד
איהר פֿאַרצושטעללען, אַלס
איינען בעפֿעהל איהר אויפֿ־
צוטראַגען, צום קעניגע הין צו
געהען, אונד איהן פֿלעהענט־
ליך אום שוטץ אונד גנאָדע
פֿיר איהר פֿאַלק צו ביטטען.
(ט) הַתְךָ קאַם צוריק, אונד
בעשטעללטע אָן אסתר, וואָס
מרדכי געוואַנט האַטטע. (י) דאָ
ערוועדערטע אסתר דעם
הַתְךָ, אונד בעפֿאַהל איהם
עם אויך דעם מרדכי צו זאָ־
כל

נעו: (יא) אַללע דיענער דעם קעניגס אונד אונטערטהאַנען דער קעניגליכען לאַנדע וויס־
סען

ר ש י
(ו) פרשת הכסף. פירוש הכסף:

ב א ו ר

המליכה, ואפטר לאמר שאלה על הסנה הגורמת ועל הסנה התכליתית: (ו) רחוב, מקום
גדול ורחב ידים: (ז) אח כל אשר קרהו, לו בעצמו עם המן שלא רנה לכרוע, ואמר אשר
הוא יהודי, ושעל זה כעס המן ונקש להשמיד כל היהודים (מדברי רלב"ג). פרשח, באור סך
הכסף (הנ"ל) וכן הוא מתורגם: ביהודים, חלף היהודים, כמו ויעבוד ישראל נאשה, ואפטר
שמש מרדכי כי מכיסו רנה לתת כל הסך הזה, או טעם לאנדס ע"י אנדס: (ח) ואח פחשגו,
נתן לו להראות, ואס הי' הטופס נריך להיות אמר לו, גם היה ראוי לאמר פחשגן הדת לא
כתב הדת, גם מוכח מפסקי הנגינה שטעם אשר נתן בשושן על הפחשגן, והטופס הי' באמת
שזה בכל מקום, אלא שטעם פחשגן העתקה, וכמו שנארנו לעיל, וזהו יתורן הכל, וכן אמר
הרלב"ג רונה לומר העתקת הכתב ההוא, וכן הוא מתורגם: ולהגיד לה, כי בעבור משפחתה
נאה הסנה הזאת על ישראל, ולכן מוטל עליה להושיעם ובעבור זה כוה עליה לבוא וגו':
ועם

כַּל-אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר-יְבוֹא
 אֶל-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַחֲצַר הַפְּנִימִית
 אֲשֶׁר לֹא-יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ
 לְהַמִּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט-
 לּוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת-שְׂרָבִיט הַיְזָהָב
 וְהָיָה וְאִנִּי לֹא נִקְרָאתִי לְבוֹא
 אֶל-הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם:
 (יג) וַיִּגִּידוּ לְמַרְדֳּכָי אֵת דְּבָרֵי

סעו, דאם יעדער, עם זיין
 מאן אדער פרויא, דער אונז
 גערופען זיך דעם קעניגע
 אים אינערסטען פארגעמא-
 לע נאחט, נאך דעם אללגעמיי-
 נען געזעצטע שטערבען מוס;
 עם מיסטע איהם דען דער קע-
 ניג וינען גאלדענען צעפטער
 רויבען, אין וועלכעם פאללע
 אלליין ער דאז לעבען בע-
 העלט; אונד וואס מיך בע-
 טרייפט, זא בין איך שאן זייט
 דרייסיג טאגען ניכט צום קע-
 ניגע גערופען ווארדען. (יג) אלס
 מאן ריעוע אנטווארט, דער

אסתר

אסתר

ב א ו ר

(יא) ועם מדינות, אפילו העם יודעים זה (הראב"ע): החצר הפנימית, ידוע שכל הארמנות
 הגדולות, וכפרט בהיכלי מלך יש כמה וכמה חדרים שונים זו מזו לפני צוא אל החדר אשר בו
 יושב השר או המלך, בל"א (פְּתָרְקָהּ אֶשְׁרֵן, פְּתָרְזֹלֶע), ויש מהם בנויים בעמודים רבים (ויילענע
 גתג, גתלעריע) כל אלו נקראים בל"ע בשם חצר, ונבנה התיבה הזאת לדעת חד מן חנריא
 מן חוק ובר, כי בנחית היותו מלפנים והלאה יקרא חוק, ובנחית שהוא מוסגר בכותלים
 יקרא בר, היסך רחוב העיר, וזה טעם כל שם חצר, אף מה שקורין בל"א (חייך חתן): אשר לא
 יקרא, שעורו והוא לא נקרא: אחת דחו להמיה, אחת נגור עליו דתו להמיתו ואין להשיב,
 או אחת היא דת המלך לבלם ואין אחד יולא מן הכלל: לבד מאשר וגו', אמר הראב"ע
 לעולם לבד יבוא עם מ"ס שלפניו או שלאחריו לבד מאחד והוא לבד כך נביר שמך ע"כ, ושגגה
 היא היולאח מלפני השליט, כאשר יראה כל איש מתוך הקאנק ארדאן בהכתובים הנרשמים ש-
 ואמר ר' יואל שיש הפרש רב על פי ההגיון ציך לבד בחבור מ"ס ובין לבד בלי מ"ס, כי הראשן
 מצטרף הדברים המיוחסים על ידו בדרך ההוספה, ר"ל או שיורה הוספת האחרון על הראשון
 ואז תבוא המ"ס אחר המלה, דמיון זה לבד מטף (שמות יג) שהוא נוסף על סך הנבנים
 הנזכר מקודם, ובן כלס; או שיורה על הוספת הראשון (דהיינו הנזכר ראשון) על האחרון,
 ואז תבוא המ"ס קודם המלה, כמו מלבד עולת הנקר (ויקרא ט') אשר עליה יוסף המנחה
 הנזכרת מקודם, ובן כלס, ותרגומם תמיד בל"א (אויסער); אבל לבד השני בלי מ"ס יפריש
 תמיד הדברים זו מזו וינדיל ביניהם, ומה הטעם חלק בחלק יאכלו (נמתנות קדשים) לבד
 ממנו על האבות דהיינו ממנו כל אחד שירש מאבותיו, שזה יאכל בפני עצמו ואין לריך
 לחלק אותו עם אחיו הכהנים, ובן כלס, ותרגומם (חולין, נור) ע"כ. ולפ"י יהי המאמר שלפניו
 הור היולא מן הכלל, והורים אינן זרות בלשון. ואחד מחכמי האומות אמר שעור הכתוב לבדס אשר
 יושיט לו כטעם הגמה לבדס ינללו (יחזקאל יד) וטעם לו על כל א' מהם וכן ומה, והוא נגד המסור:
 ואני לא נקראתי וגו', כפילת הכני לאמר זה הוא בנחית הכללי, ומה שהוא בנחית הפרטי אני
 (וואס עיך בעטרייפט), הנה כבר לא נקראתי שלשים יום לבוא אל המלך, ויש לירא שאיני
 אהובה לו כמקדם וח"כ אין לקוות שיושיט לי את שרביט הזהב. וחד מן חנריא אמר הטעם
 בהיות שכבר לא נקראתי מן היראה שאקרא אליו בזמן מועט, ולכן טוב הוא שאמתין עד הזמן
 הזה בלי תת אותי בסכנה, ולכלתי הקכיסו בעברי על דתו: (יב) ויגידו למרדכי, יש בדברי
 ימיד שהיך הוא דניאל, והקרוב אלי כי לא נמאכו ימיו עד מלך אחרווש ומעלות החכמה לא
 חסור (הראב"ע), ואפשר שלא רצתה אסתר להרבות בלוח החך אל מרדכי שהי' מפורסם
 למשרתה

אֶסְתֵּר: (יג) וַיֹּאמֶר מֶרְדֳּכָי
 קְהִי שׁוֹב אֶל־אֶסְתֵּר אֶל־הַדְּמִי
 בְּנַפְשֶׁךָ לְהַמְלִיט בְּיַת־הַמֶּלֶךְ:
 מִכָּל־הַיְהוּדִים: (יד) כִּי אִם־
 הַחֲרַשׁ תַּחְרִישִׁי בְּעַת הַזֹּאת רִחוּ
 וְהִצִּילָה יַעֲמֹד לַיהוּדִים מִמָּקוֹם
 אַחֵר וְאֵת וּבֵית־אֲבִיךָ תֵּאבְדוּ
 וּמִי יוֹדֵעַ אִם־לָעַת כֹּזֵאת הִנְעֵת
 לַמַּלְכוּת: (טו) נְתַאמֶר אֶסְתֵּר
 לְהִשׁוּב אֶל־מֶרְדֳּכָי: (טז) לֵךְ כְּנוֹם
 אֶת־כָּל־הַיְהוּדִים הַנִּמְצְאִים
 בְּשׁוֹשֵׁן וּצְוֹמוֹ עָלַי וְאֶל־הַתְּאֵכְלוּ
 וְאֶל־הַתְּשׂוּתוֹ שְׁלֹשַׁת יָמִים לַיְלָה

אסתר דעם מרדכי איבער.
 בראשטע, (יג) ליעם ער איהר
 וויעדער צוריק זאגען: בילדע
 דיר ניכט איין, דאס דוא אים
 קעניגליכען פאלאסטע אלליין
 פאן אללען יהודים דער גע.
 פאהר ענטגעחען ווירסט!
 (יד) יא, ווען דוא אויך יעמט
 שווייגסט, ווא ווירד דען יהודים
 דאך וואהל פאן איינער אנה.
 דערן זייטע הער הילפע אונד
 רעטטונג קאממען; דוא זכער
 אונד דיין פאטערליכעס הויז
 איהר ווערדעט זעמטליך
 אומקאממען; ווערצווייס דען
 זכ דוא ניכט אום דיעזעס
 צייטפוינקטעס וויללען צור קע.
 ניגליכען ווירדע געלאנגט
 ביזט? (טו) אסתר ליעס דא:
 רויף דעם מרדכי ערוויעדערן:
 (טז) זא געהע דען, אונד
 פערזאמלע אללע צו שושן
 בעינדליכע יהודים, פאסטעט
 טיינעטוועגען, עססעט אונד טרינקעט ניכטס כיו דרייא טאגע, וועדער דעם טאגס נאך
 דעם

יום

ר ש י

(יג) אל תדמי בנספך. אל תחשני כמו והיה כאשר דמיתי (נמדבר לג'): אל תדמי בנספך.
 אל תהי סבורה להאלט כיום ההריגה בבית המלך שאין את רובה לסכן עמך עכצו על הספק
 לכא אל המלך שלא ברשות: (יד) ומי יודע אם לעת בואת הנעת. ומי יודע אם יחסן בך
 המלך לשנה הבאה שהוא זמן ההריגה: לעת בואת. שהוא היה עומד בניסן וזמן ההריגה באדר
 לשנה הבאה: הנעת למלכות. אם תגיע לגדולה שאת בה עכציו:

אשר

ב א ו ר

למשרתה כדי שלא לגלות הסוד, ולכן שלחה את"כ שלוחים אחרים בלתי נכרים: (יג) אל חרדמי,
 אל תחשני כמו והיה כאשר דמיתי (רש"י) והטעם בספר זמירות ישראל לר' יואל (שיר ג'). וטעם
 בית המלך כמו בבית המלך, או על ידי בית המלך. ואמר אל תהי סבורה שתמלט את לנד
 מכל היהודים אבל אדרבה יבוא ההיפך, את תאבדי והם ינצלו, כי בטוח אני שאף אם את
 תחרישי יסובבו סבות אחרות להצלת, כי לא יטוש ה' את עמו, ואז את ובית אביך תאבדו כמו
 שאמר השחרגם הראשון חובדין על ההיא חובתה, את על שלא השתדלת בתשועתם, ובית
 אביך אשר ממנו נשתלשלה הגדה הזאת לישראל: (יד) ומי יודע, שמה לא הנעת למלכו' אלף
 בעבור העת הזאת כדי שתושיעי את ישראל (הראב"ע), ולכן מן הראוי שתשלימי כונת השם נ"ה,
 ותעש אם לא תעשי זאת, וכן הוא דעת הרלב"ג. ולדעת חז"ל מן מבריא שהנחנו לעול אמר
 את רובה להמחין עד שתקרא אל המלך, מי יודע אם לעת בואת המעומדת ליום רעה כבר
 הגעת למלכות, שמה לא תקרא עד העת ההיא, והמתרגם אשר אין לשאף דאיתיה נעידנא
 הדא, וכן הוא דעת רש"י והאף יק"י, והראשון הוא יותר נכח: (כו) שליש ישיש, תרגומי
 ע"פ

וְיוֹם גַּם-אֲנִי וְנִעַרְתִּי אֲצִוּם כֵּן
 וּבְכֵן אָבּוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא-
 כִדָּת וְכֹאֲשֶׁר אֲבִדְתִּי אֲבִדְתִּי:
 (יז) וַיַּעֲבֹר מֶרְדֵּכִי וַיַּעַשׂ כְּכֹל
 אֲשֶׁר-צִוְתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר:
 ה (ח) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַלְבַּשׁ
 אֶסְתֵּר מַלְכוּת וַתַּעֲמֵד בַּחֲצַר

דעס נאכטס; אויך איך ווער-
 דע מיט מיינען מעדלען זא
 פאסטען, אונד דאן ווערדע
 איך ווידערגעזעטצליך צום קע-
 ניגע געהען. בין איך, דען אונ-
 גליקליך, גון זא בין איך אונ-
 גליקליך! (יז) מרדכי גינג (אין
 דער טטאדט) אומהער, אונד
 בעווערקשטעלליגטע, וואס
 איהם אסתר אויפגעטראגען.
 ה (ח) אלס דער דריטטע
 טאג דא וואר, צאג
 זיך אסתר קעניגליך אן, אונד

כח

שטעלל-

ר ש י

(טו) אזר לא כדת. שאין דת ליננס אשר לא יקרא. ומדרש חכמים אשר לא כדת שעד עתה
 באונס ועכשיו ברלון: וכאשר אבדתי אבדתי. וכאשר התחלתי לילך. לאבד אלך ואמות. ומדרש
 אגדה כאשר אבדתי מבית אבא אבד ממך שמעכשיו שאני ברלון נבעלת לגוי אני אסורה לך:
 (יז) ויעבור מרדכי. על דת להתענות ב"ע ראשון של פסח שהתענה י"ד בניסן וט"ו וט"ז
 שהרי ביום י"ג נכתבו הספרים:

ה (א) מלכות. בגדי מלכות ורבותינו אמרו שלבשתה רוח הקדש כמו דלת אמר ורוח לבשה את
 עמשי (ד"ה ט' י"ב):

עד

ב א ו ר

ע"פ דעת הראב"ע שכתב עד יום השלישי והזענו ב' ימים וב' לילות (ואפשר רק ב' ימים
 ולילה אחד) וכן מלאנו בעוד שלשת ימים ישא פרעה וגו' ואח"כ כתוב ויהי ביום השלישי, הרי
 ראינו כי טעם שלשת עד יום השלישי, כאשר הביא הרא"י הזאת הראב"ע (בשמות י"ט) על פסוק
 והיו נכונים לשלשת ימים וגו'. ועוד אס נאמר שהיום היה ג' ימים ואסתר אמרה גם אני
 ונערותי אלוס כן, וא"כ התענה גם היא שלשה ימים, והרי נאמר ביום השלישי אמרה למלך
 יבוא המלך והמן אל המזבח, ונאמר וילא המן ביום ההוא שמת, א"כ מוכרח שלא התענה
 ביום השלישי כי אכלה עם המלך והמן, מלבד שאינו מן הראוי לגשת ולדבר אל המלך בריק רע של
 זוהמה מפני התענית, הכי זה יעורר חנה, ולכן הנוכח בדעת הראב"ע. ואף שמדבריהם (יבמות
 קכ"א ב') משמע שהתענו שלשה ימים ע"ש, מ"מ כבר אמרו הדרשה תדרש ואיך מקרא יולא
 מידי פשוטו: ובכן, כלומר בזה שתענו ותבקשו רחמים מלפני ה' אבוא לפניו אף שהוא
 נגד הדת, כי אנטח בה' שיחונני לחסד בעיני המלך, אפס אס ה' לא ישמרני, ואזות,
 הנני! ותהי זאת נחמתי שאבדתי בעבור עמי. ותד מן חבירא אמר, שמשנה שעי' השתנות
 מראיה בעבור התענית תעורר רחמי המלך עליה, והראשון יותר נכון: וכאשר אבדתי אבדתי,
 בטעם כאשר שכלתי שכלתי (בראשית מ"ג): (יז) ויעבור, על דת להתענות ב"ע של פסח שהרי
 ב"ג נכתבו הספרים (רש"י), וזה לשיטת רב (במגלה ט"ו ע"א), כי לדעת שמואל שס פרשו
 שעבר ערקומא דמיא לאסוף היהודים אשר בעבר השני וללות להם דברי אסתר. ויתכן גם
 כן לאמר שהראוי ויעבר מרדכי בעיר, כמו ויעבר אנרס בארץ, שהלך אנה ואנה לבית אר
 שם יהודי, וכן מתורגס בל"א:

ה (א) מלכות, בגדי מלכות (רש"י וראב"ע). ויתכן לפרש שהוא מואר הפעל שלבשתה היה
 מלכות (קעניגליך) וכן תרגמתי: בחצר בית המלך הפנימית, מענין שהנאחתי לעיל
 (ד' י"א) ולפי שיש בחצר בזה דלתות רבות לבתים שונים אמר שעמדה נוכח בית המלך, כלומר
 דירת המלך, כי כל מה שהוא מדור לדבר אחר הכנוס בתוכו נקרא בית, כטעם בתים לנדים

ואז: